

Rapport

Panel

Circulaire

Economie

NOVEMBER 2023

**JONGE
KLIMAAT-
BEWEGING**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Advies	5
Vragen	6
Vraag 1: Waar denk jij aan bij een circulaire economie?	6
Vraag 2: Ben je zelf al bezig met het verlengen van de levensduur van spullen (<i>bijvoorbeeld kleding repareren</i>)?	6
Vraag 3: Stel je telefoon gaat na twee jaar kapot. Wat doe je?	7
Vraag 4: Stelling - Ik zou eerder een spijkerbroek leasen die in een circulair systeem is geproduceerd dan een spijkerbroek kopen die in een lineair systeem is geproduceerd wanneer het je evenveel kost.	8
Vraag 5: Welke spullen of goederen zou je leasen/huren als je de mogelijkheid hebt?	9
Vraag 6: Stelling - Ik zou mij aansluiten bij een deelgroep van goederen wanneer deze in mijn buurt wordt opgericht	10
Vraag 7: Waar moet de overheid de focus op leggen?	11
Vraag 8: Stelling - Consumenten moeten het recht hebben om hun producten te laten repareren door de leverancier	12
Vraag 9: Stelling - Ik zou meer voor een product betalen als dit betekent dat het circulair geproduceerd wordt	13
Vraag 10: Denk je in de toekomst iets te kunnen doen met circulariteit (<i>bijvoorbeeld in je carrière of in huis</i>)?	13

Deze inhoudsopgave is interactief

Introductie

Om de klimaatdoelen van Parijs te halen en stappen te zetten richting een geheel duurzame samenleving in 2040, kan een circulaire economie niet ontbreken. De meeste mensen kunnen zich wel een beeld vormen bij het idee van een circulair economisch systeem, maar wat betekent dit in de praktijk?

Een circulaire economie kan worden gedefinieerd als een economisch systeem dat tot doel heeft hulpbronnen zo lang mogelijk in gebruik te houden en afval tot een minimum te beperken. In plaats van het lineaire model van exploiteren, maken en weggooien, richt het circulaire model zich op het verminderen, hergebruiken, recyclen en regenereren van materialen en producten. Er wordt een kringloop gemaakt waarin hulpbronnen efficiënt worden gecirculeerd. De levenscyclus van producten wordt op deze manier verlengd. Dit zorgt voor veel positieve veranderingen op het gebied van duurzaamheid, milieubescherming en economische voordelen.¹

De Jonge Klimaatbeweging heeft in haar visiedocument 'De Jonge Klimaatagenda 3.0'² het doel gesteld om in 2040 een volledig circulaire economie te hebben. Om daar te komen is er nog een lange weg te gaan. Er moeten veel veranderingen worden gemaakt, bijvoorbeeld over de hoeveelheid en soort producten die we nog gaan maken. Samen met Public Affairs heeft het JKPanel een panel gemaakt om te kijken welke kennis er al bestaat rondom het thema circulaire economie en welke dingen jongeren bereid zijn bij te dragen of te veranderen om tot een circulaire economie te komen. De vragen zijn dus een combinatie van kennisvragen, vragen over de huidige bijdrage van jongeren aan een circulaire economie en de bereidheid om dingen aan te passen of te veranderen. Per vraag is er een statistische uitkomst en eventuele quotes van de respondenten. Dit panel is ingevuld door 195 respondenten.

¹ www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/economy/20151201STO05603/circulaire-economie-definitie-belang-en-voordelen

² www.jongeklimaatbeweging.nl/wp-content/uploads/2022/09/JKA.pdf

Samenvatting

Het panel Circulaire Economie heeft als doel om in kaart te brengen welke kennis er bestaat onder jongeren op het gebied van dit thema én wat jongeren bereid zijn bij te dragen of te veranderen om te bewegen naar een circulaire economie. In totaal hebben 195 jongeren het panel ingevuld. Uit de resultaten is het volgende naar voren gekomen:

- Uit de resultaten blijkt dat de meeste respondenten een **heel aardig beeld** hebben van wat een circulaire economie inhoudt.
- Het **overgrote merendeel** van de respondenten **bereid om mee te werken aan verschillende aspecten van een circulaire economie**. Denk hierbij aan het verlengen van de levensduur van spullen door reparaties of het aansluiten bij deelgroepen. Er is voornamelijk behoefte aan deelgroepen voor gereedschap, huishoudelijke apparaten, vakantiespullen en mobiliteit.
- Vier op de vijf respondenten geeft aan dat zij bereid zijn **meer te betalen voor producten afkomstig uit een circulair systeem** dan voor producten uit een lineair systeem.
- Wat betreft het **leasen van producten** is er wat meer terughoudendheid te zien, ook al staan de meeste respondenten hier **zeker wel voor open**. Het animo voor leasen/huren hangt sterk af van het product waar het om gaat. Zo is er veel animo voor auto's (87,7%), kampeerspullen (72,2%) en wasmachines (62,6%).
- 61,7% geeft aan dat zij het belangrijk vinden dat de overheid zowel op de **vermindering van productie** moet inzetten als het **bevorderen van de circulaire processen**. Hierbij is het recht voor consumenten om hun product te kunnen laten repareren door de producten een belangrijk onderwerp, wat door veel jongeren wordt gedragen (94,9%).

Advies

Kijkend naar de resultaten, wordt het volgende aan beleidsmakers van I&W geadviseerd:

1. Speel in op de **bereidheid van jongeren** om aan te sluiten bij deelgroepen. Dit kan bijvoorbeeld door lokale deelgroepen te stimuleren of te ondersteunen.
2. Maak gebruik van de **hogere betalingsbereidheid** van jongeren bij het stimuleren van nieuwe circulaire producten en diensten.
3. Breid de **lease- en huurmogelijkheden** van producten als auto's, kampeerspullen, en wasmachine uit.
4. Zet in op het **verminderen van productie** en het **bevorderen** van de **circulaire processen**, door bijvoorbeeld bepaalde grondstoffen hoger te belasten of te verbieden.
5. Vergroot het **recht van consumenten** om hun product te laten repareren door de fabrikant. Dit kan bijvoorbeeld door de producentenverantwoordelijkheid wetgeving aan te scherpen.

Vraag 1

Waar denk jij aan bij een circulaire economie?

Op deze vraag kwamen uiteenlopende antwoorden van de respondenten, maar er was wel een duidelijk patroon te herkennen. De term 'hergebruik' kwam in de antwoorden het vaakst voor, maar liefst **85 keer**. Verder kwamen de termen "vermindere van afval", "gesloten productieketens", "tweedehands aankopen" en "recycling" vaak naar boven. Maar ook "meer inzicht in de impact van consumptie",

"veranderend consumptiegedrag", "donut economy", "brede welvaart", "planetaire grenzen", "modulaire producten" en "zero emission" werden genoemd.

Slechts één respondent geeft aan niet te weten wat de term inhoudt. Twee respondenten hebben deze vraag niet ingevuld.

Quote van een respondent

"Spullen of materialen die gemaakt of gebruikt worden gaan niet zomaar de prullenbak in, maar worden steeds weer opnieuw gebruikt. Desnoods in een andere industrie, zonder dat de verwerking hiervan uiteindelijk meer resources kost dan het weggooien ervan. Dit betekent ook het actief verwijderen en hergebruiken van dat wat als afval bestempeld is. Hierbij moet aandacht zijn voor het feit dat

vaak eerst iets gemaakt wordt voor rijke landen waarbij de 'troep' vaak belandt bij armere landen die daardoor minder goede kwaliteit of zelfs schadelijke materialen krijgen. Er moet voor worden gewaakt dat er met de circulaire economie niet indirect een nieuwe cirkel van oneerlijkheid bestaat."

Vraag 2

Ben je zelf al bezig met het verlengen van de levensduur van spullen? (bijvoorbeeld kleding repareren)

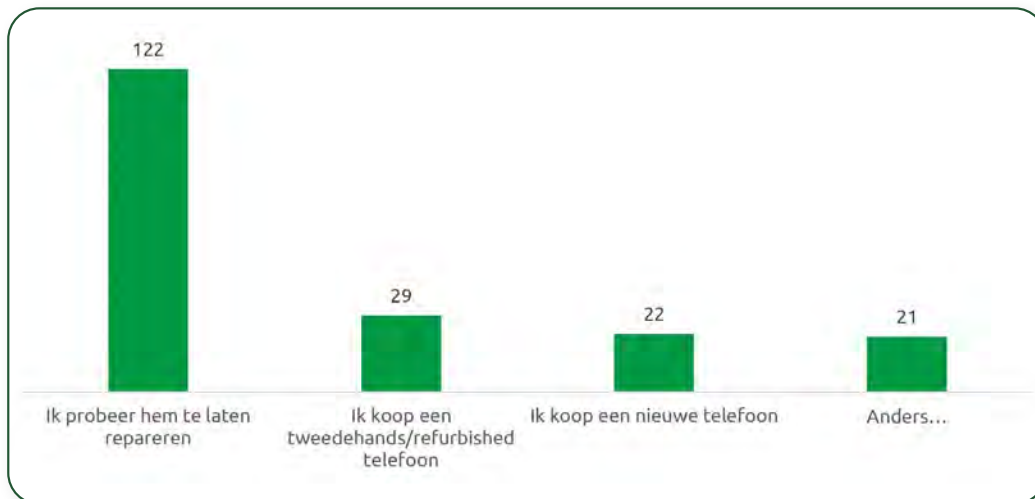
Veruit de meeste respondenten gaven aan dat ze weldegelijk bezig zijn met het verlengen van de levensduur van hun spullen. Het overgrote merendeel hiervan noemde het repareren van kleding, maar ook het hergebruiken van plastic zakjes, het oplappen van schoenen en het vervangen van onderdelen van elektronica kwamen voorbij.

Anderen gaven aan dat ze zo zuinig en/of voorzichtig mogelijk met hun spullen probeerden om te gaan. Ook het inbrengen van gebruikte spullen in het tweedehands circuit of het zelf tweedehands kopen werd door veel respondenten benoemd. Slechts vijf van de respondenten geven aan niet bezig te zijn met het verlengen van de levensduur van hun spullen.

Vraag 3

Stel je telefoon gaat na 2 jaar kapot. Wat doe je?

Dit zeiden de respondenten:

Een aantal respondenten gaf aan dat ze van plan waren om in de toekomst een Fairphone aan te schaffen.*

Meerdere respondenten gaven als toelichting dat hun keuze af zou hangen van de kosten die er met de verschillende opties gemoeid zijn. Als reparatie

een stuk duurder zou blijken dan het kopen van een nieuwe telefoon, zouden veel mensen toch voor de tweede optie gaan. Ook werd er door enkelen genoemd dat telefoons helaas een beperkte levensduur hebben, waardoor een reparatie niet altijd even veel effect of nut meer heeft.

Quotes van respondenten

"Eerst naar een gecertificeerd bedrijf dat een check doet wat er nog te redden valt. Als deze echt kapot is, dan koop ik liever een nieuw toestel i.p.v. een refurbished/ tweedehands model, omdat de levensduur van die modellen ook al enigszins is geslonken. Daarom ben ik voorstander van modulaire elektronica geworden, waardoor je met je eigen toestel veel langer zou moeten kunnen doorgaan (zonder al te veel hulp van derden). Maar ik vind de overstap nog te moeilijk (vendor lock-in) naar huidige elektronica zoals Fairphone. Ook omdat zulke modulaire elektronica nog niet dezelfde hoge specificaties kan bieden als andere zwaargewichten."

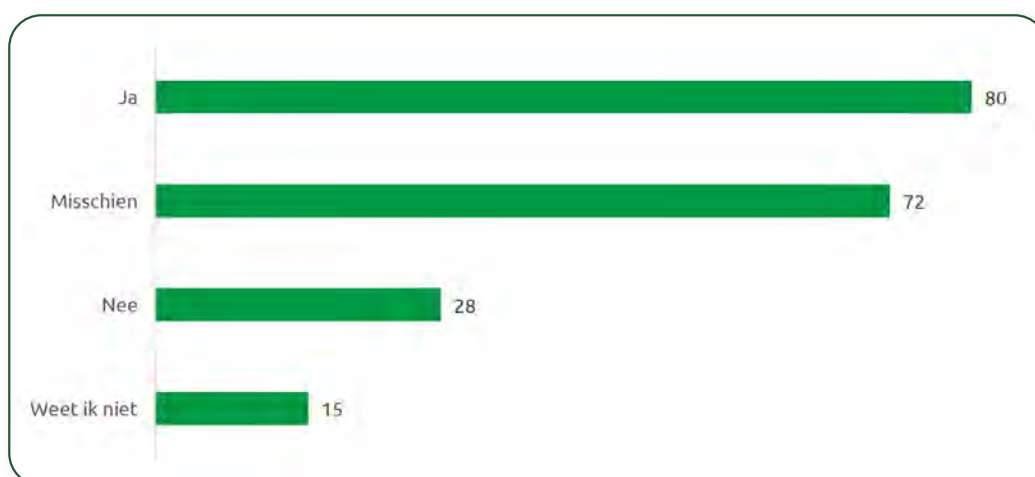
"Als het niet lukt om zelf of door iemand die ik ken te laten repareren, dan ga ik bij een winkel vragen hoeveel het gaat kosten om het te repareren en of het überhaupt kan. Als het repareren dan zodanig goedkoper is dan een nieuwe telefoon kopen, dan laat ik het repareren."

*Het bedrijf Fairphone is een Nederlandse onderneming die telefoons wil produceren met een zo klein mogelijke klimaatimpact en op ethisch verantwoorde wijze aan grondstoffen wil komen. www.fairphone.com/nl

Vraag 4 - Stelling

Ik zou eerder een spijkerbroek leasen die in een circulair systeem is geproduceerd dan een spijkerbroek kopen die in een lineair systeem is geproduceerd wanneer het je evenveel kost.

Dit zeiden de respondenten:

Respondenten die twijfelden of "nee" antwoordden zeiden onder andere het volgende:

"Het lijkt mij fijner om één keer voor iets te betalen en verantwoordelijkheid te dragen voor het behoud en eventuele reparatie ervan. Bovendien koop ik vrijwel alleen maar tweedehandse kleding, wat duurzaam is en ook nog goedkoper dan leasen (denk ik)."

"Hoe lang kan ik een spijkerbroek leasen voor dezelfde prijs als ik er eentje zou kopen? Ik gebruik mijn broeken 4-5 jaar en dan is leasen waarschijnlijk niet goedkoper?"

"Het ligt een beetje aan de voorwaarden van het leasen. Bij mij slijten spijkerbroeken heel snel namelijk, dus het moet niet zo zijn dat ik doordat ik een spijkerbroek snel opgebruik de leasekosten dan vergroot."

"De total cost of ownership. Van een spijkerbroek verwacht ik een levensduur van 10 jaar. Als de aankoopprijs lager is dan de leaseprijs maal het aantal periodes, dan zou ik voor koop kiezen, en vice versa. Wel zou ik zelf een meerprijs willen betalen voor het concept van Mud Jeans omdat ik erachter sta en de prijs van een spijkerbroek niet groot is, afgemeten tegen de levensduur."

"Ik vind leasen niet de oplossing voor kleding. Ik denk dat tweedehands ook een heel goed alternatief is. En 'Kost evenveel' vind ik wel lastig. Met sommige broeken doe ik 7-8 jaar. Als die broek dan 80 euro kost, betekent het dat Mud jeans* een broek van € 0,83 per maand moet aanbieden. Dat lijkt mij onrealistisch."

Ook liet een aantal respondenten weten dat ze een voorkeur hadden voor het zelf bezitten van een spijkerbroek ten opzichte van een leaseovereenkomst. Anderen wantrouwen het

concept van leasen of wilden liever niet het gevoel hebben dat ze extreem voorzichtig zouden moeten zijn met de spijkerbroek.

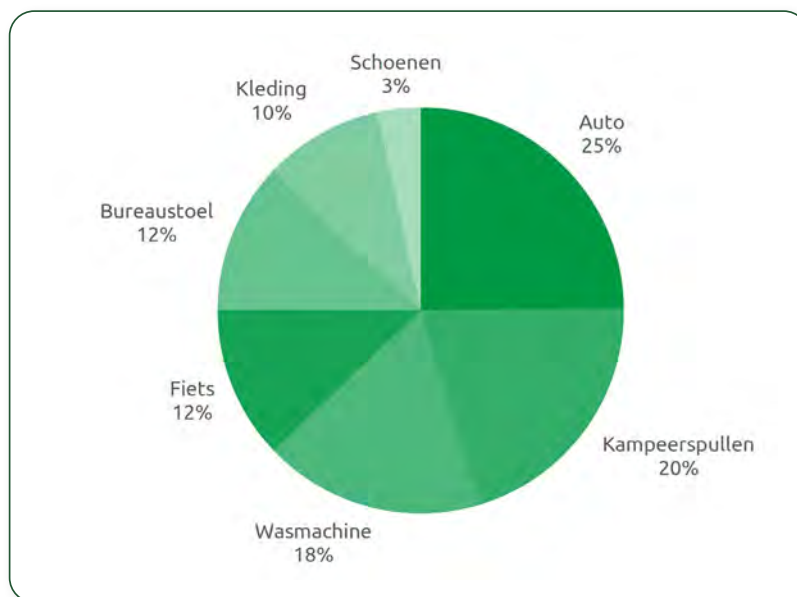
*Mud Jeans is een organisatie die spijkerbroeken van biologisch en gerecycled katoen verkoopt en leaset. www.mudjeans.nl/

Vraag 5

Welke spullen of goederen zou je leasen/huren als je de mogelijkheid hebt?

Dit zeiden de respondenten:

Respondenten die twijfelden of “nee” antwoordden zeiden onder andere het volgende:

“Kampeerruitrusting is duur als je goed en compact spul wilt. Dat houdt me soms tegen om een avontuurlijkere vakantie te bedenken/plannen. Het idee dat ik dit kan huren helpt, dan kan je het eerst eens proberen zonder meteen alles aan te schaffen. Verder is het nadeel van wasmachines huren bijvoorbeeld dat dit over tijd toch wel duur uitpakt. In mijn studentenhuus waar je de kosten door 5 deelt en zo geen gedoe hebt als er huisgenoten vertrekken, is dit top. Nu ik samenwoon zou ik dit vanwege de kosten toch minder snel doen, helaas.”

“Bij gebruiksspullen zoals schoenen of kampeerspullen vraag ik me af of het zinvol is zoiets te leasen. Zoiets gebruik je tot het einde van de levensduur. Wat is dan het voordeel voor de leasemaatschappij?”

“Ik heb het gevoel dat kleding leasen wel kan, maar eerder voor speciale gelegenheden waarna je de kleding niet meer zal dragen. In het algemene leven zie ik dat niet zo gebeuren.”

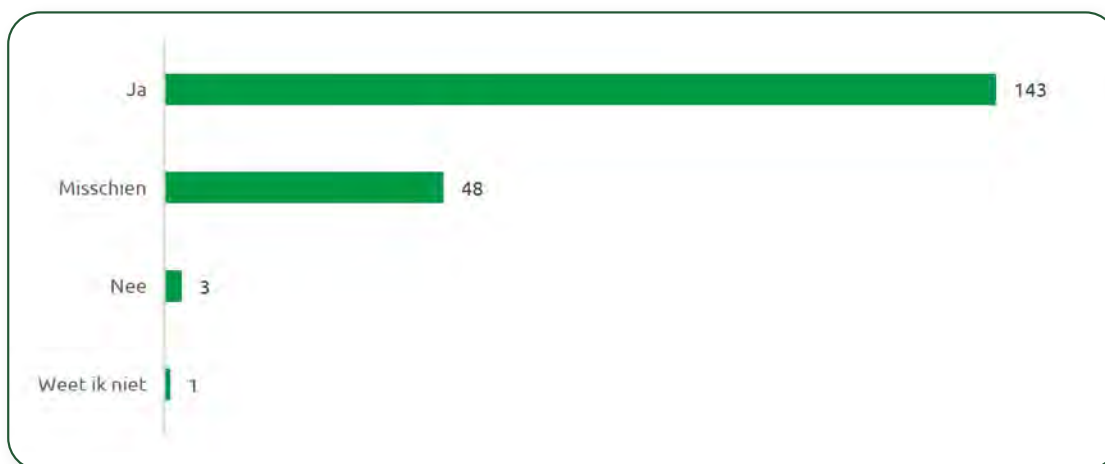
“Alle antwoorden alleen van toepassing mits dit niet duurder is dan het alternatief (kopen en dan lang gebruiken). Vaak is leasen (bijv. met fietsen, e.g. swapfiets) duurder en komt dat omdat het ook een stukje ‘zorg’ bij de consument wegneemt. Dit bevat dus een soort risicopremie. Daarmee denk ik ook dat mensen nog minder bewust worden van het gebruik van spullen en wat te doen als deze fiets bijv. een keer kapotgaat.”

Een groot aantal respondenten liet weten dat ze spullen die ze regelmatig nodig hebben liever in bezit zouden hebben, en dat leasen/huren pas aantrekkelijk voor hen zou zijn als ze iets incidenteel nodig hebben. Anderen gaven aan dat de prijs ten opzichte van het “gewoon” kopen bepalend is.

Vraag 6 - Stelling

Ik zou mij aansluiten bij een deelgroep van goederen wanneer deze in mijn buurt wordt opgericht.

Dit zeiden de respondenten:

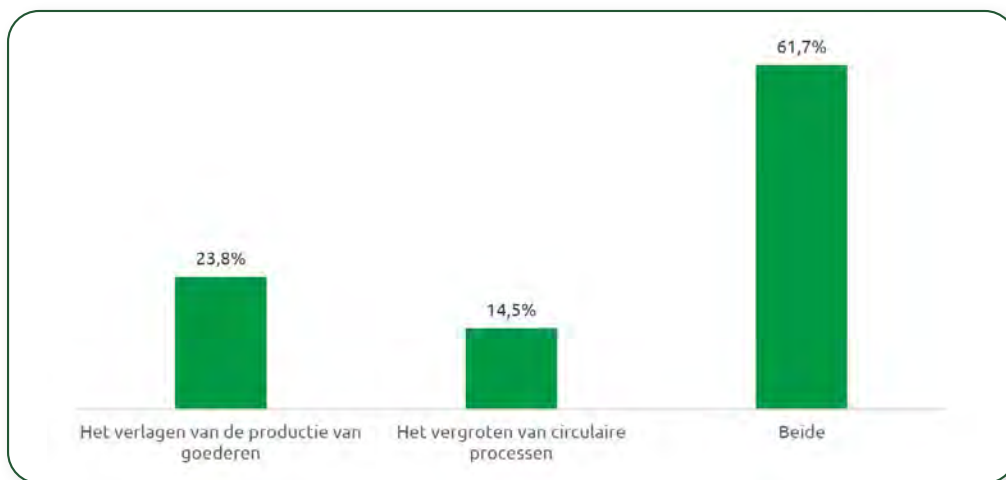
Het overgrote merendeel is dus enthousiast over deelgroepen of staat hier in elk geval voor open. Uit de toelichtingen van respondenten bleek dat met name deelgroepen voor auto's, gereedschap en (keuken)apparatuur goed in de smaak zouden vallen. Een van de respondenten merkte op dat deelsystemen vooral goed werken in de Randstad of in andere grotere steden, maar dat dit lastiger wordt voor mensen die landelijk wonen.

Vraag 7

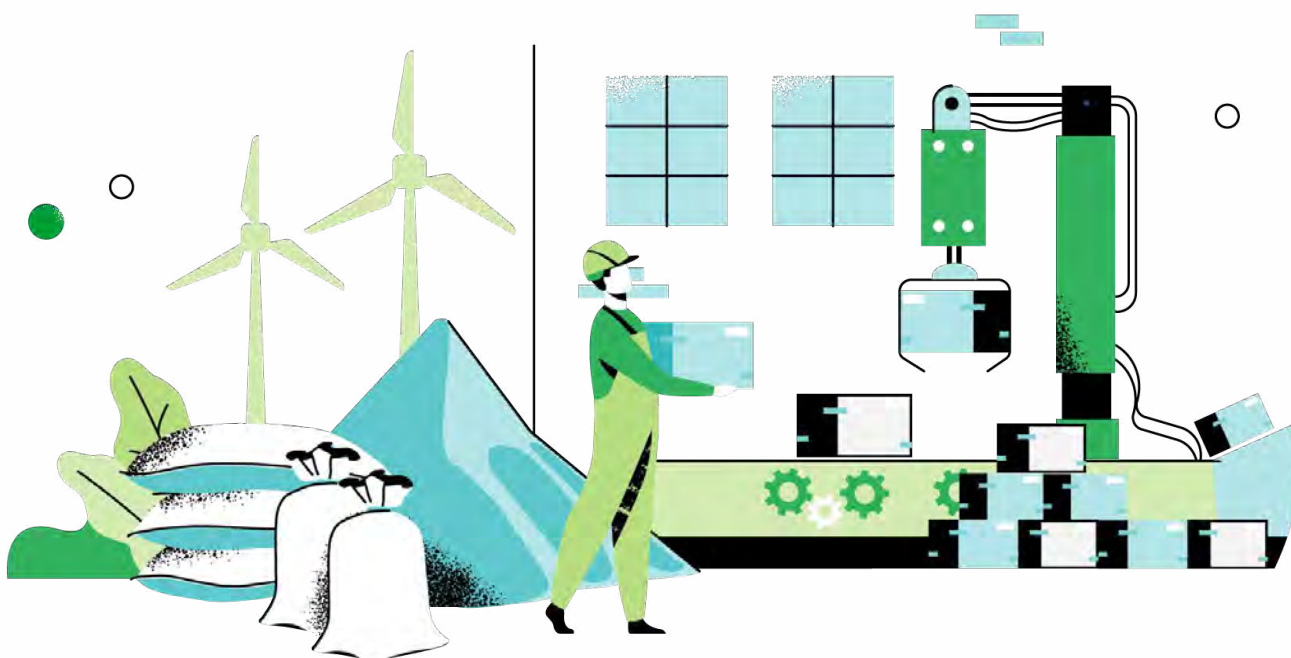
Waar moet de overheid de focus op leggen?

Dit zeiden de respondenten:

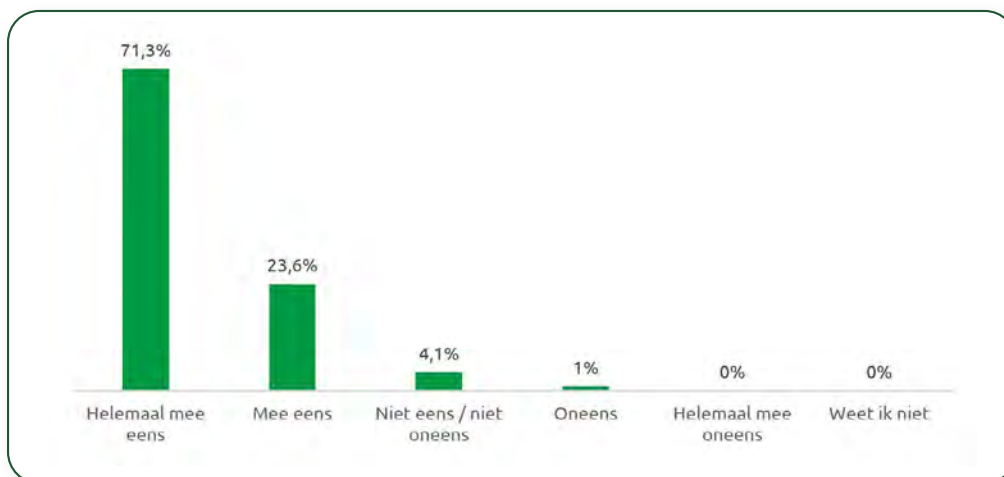
Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat de combinatie van circulariteit en productieverlaging cruciaal is om een duurzamere economie te creëren.

Als we de twee foci afzonderlijk bekijken, zien we dat productievermindering (nog) meer steun krijgt dan inzetten op circulariteit.

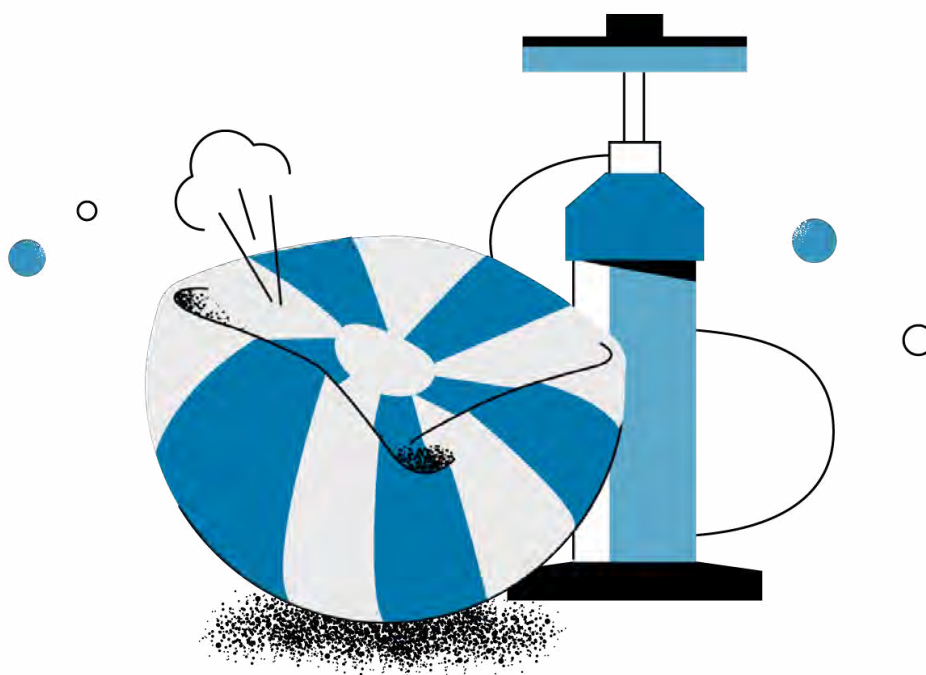
Vraag 8 - Stelling

Consumenten moeten het recht hebben om hun producten te laten repareren door de leverancier.

Vrijwel alle respondenten vinden dat leveranciers/aanbieders van producten deze moeten repareren als ze stuk zijn. Maar liefst 94,9% van de ondervraagden is het hiermee (volledig) eens, en nog eens 4.1%

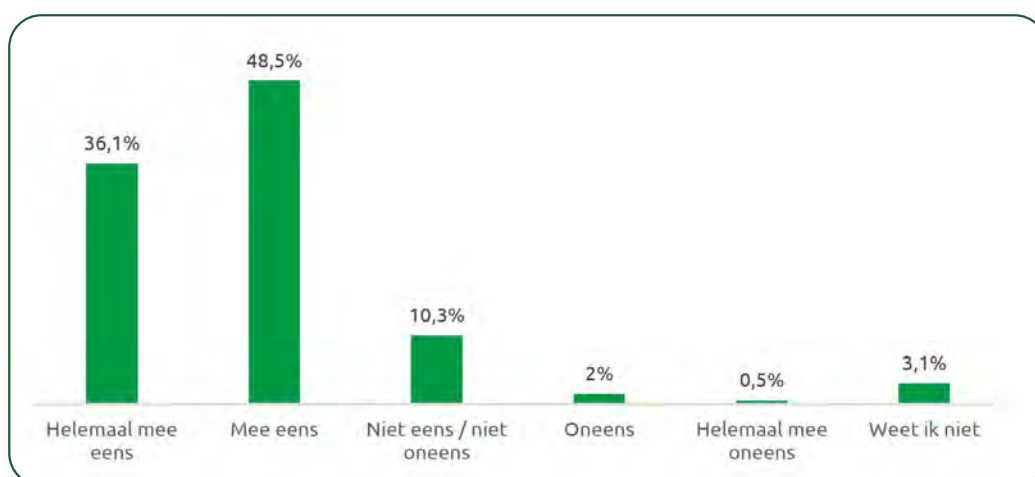
staat hier neutraal tegenover. Slechts 1% is het oneens. Een beleidsmaatregel als deze zal hoogstwaarschijnlijk veel draagvlak vinden.

Vraag 9 - Stelling

Ik zou meer voor een product betalen als dit betekent dat het circulaair geproduceerd wordt.

Dit zeiden de respondenten:

Uit deze stelling blijkt dat maar liefst 84,6% van de respondenten circulariteit prioriteert boven financiële overwegingen. Slechts 2% van de respondenten geeft het tegenovergestelde aan. Op

basis van deze cijfers kunnen we concluderen dat de barrière voor het op de markt brengen van circulaire producten wellicht helemaal niet zo hoog is als het kan lijken.

Vraag 10

Denk je in de toekomst iets te kunnen doen met circulariteit?
(bijvoorbeeld in je carrière of in huis)

Deze vraag werd door 145 respondenten ingevuld. Veruit de meeste respondenten zeggen zeker iets met circulariteit te kunnen doen in de toekomst. Er werden verschillende voorbeelden gegeven:

- Verduurzamen van de eigen woning
- Woning inrichten met tweedehands interieur
- Zelf spullen repareren
- Meedoen aan deelinitiatieven
- Meer gebruik gaan maken van fiets en ov en minder autorijden
- Veranderen van eigen consumptiepatronen (zowel voedsel als goederen)
- Opleidingen, onderzoeksposities of professionele functies gerelateerd aan duurzaamheid en circulariteit.

**JONGE
KLIMAAT-
BEWEGING**

**RAPPORT PANEL
CIRCULAIRE ECONOMIE**